

УДК 623.437

О.І. Слюсаренко, О.М. Купріненко

Академія сухопутних військ, Львів

МІСЦЕ І РОЛЬ БРОНЬОВАНИХ АВТОМОБІЛІВ У ВИРІШЕННІ ЗАВДАНЬ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

У статті проведено аналіз використання автомобілів багатоцільового призначення у воєнних конфліктах, міжнародних миротворчих операціях. Запропоновано перелік завдань, які повинні вирішуватись броньованими автомобілями підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України.

Ключові слова: *автомобілі багатоцільового призначення, Сухопутні війська, броньовані автомобілі.*

Вступ

Постановка проблеми. Сучасна воєнно-політична обстановка у світі характеризується підвищеним рівнем регіональної конфліктності, загострен-

ням небезпеки виникнення локальних війн та збройних конфліктів.

Аналіз воєнних конфліктів останніх чотирьох десятиріч показав, що одним з основних наземних

засобів забезпечення мобільності військ є автомобілі багатопільового призначення (АБП).

Досвід використання АБП у воєнних конфліктах, зокрема, в Афганістані, Чечні, миротворчих операціях в Іраку, показав необхідність підвищення рівня захищеності АБП та особового складу від ураження стрілецькою зброєю, осколками фугасів, мін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Разом з тим, на цей час чітко не визначено завдань, які повинні вирішуватись броньованими АБП підрозділів Сухопутних військ (СВ) Збройних Сил (ЗС) України, відсутні обґрунтовані пропозиції щодо забезпечення рівня захищеності АБП відповідно до завдань, які вони вирішують.

Дані обставини обумовлюють необхідність проведення досліджень щодо обґрунтування пропозицій щодо місця і ролі броньованих автомобілів у вирішенні завдань СВ.

Мета статті. На підставі аналізу використання АБП в воєнних конфліктах та міжнародних миротворчих операціях, аналізу завдань існуючої номенклатури АБП підрозділів СВ ЗС України, а також аналізу розвитку та використання броньованих автомобілів у збройних силах розвинених країн, у статті визначаються завдання, які повинні вирішуватись броньованими автомобілями підрозділів СВ ЗС України.

Основний матеріал

Під час ведення бойових дій в Афганістані вихід із строю автомобілів складав: від стрілецької зброї: 36 – 48%, від обстрілу ручними протитанковими гранатометами та реактивними снарядами: 22 – 30%, від підриву на мінах: 25 – 38%. При цьому до 80% екіпажів машин уражалося кулями та осколками [1].

З метою підвищення мобільності для вогневої підтримки механізованих підрозділів зенітна установка ЗУ-23-2 встановлювалась на автомобілі ГАЗ-66 та ЗІЛ-131, а при супроводженні автомобільних колон – на автомобілі Урал-375, 4320, КамАЗ-4310.

Практичний досвід використання АБП в умовах Афганістану довів необхідність:

1. Підвищення захищеності особового складу та живучості окремих зразків АБП, в першу чергу тих, які використовуються в якості засобів рухомості озброєння, шляхом встановлення додаткового локального броньового захисту.

2. Підвищення максимальної швидкості руху АБП до 80-130 км/год., а також збільшення в 1,2 – 1,3 рази середньої швидкості руху по місцевості (грунтовим дорогам) до 35 – 45 км/год.

3. Застосування компоновки АБП із розташуванням кабін за двигуном, при якому забезпечується кращий захист екіпажів від підриву на мінах та в аварійних ситуаціях. В умовах мінних загороджень виникла крайня необхідність обмеження викорис-

тання автомобілів із розташуванням кабін над двигуном. Також виявилось не доцільним використовувати такі автомобілі під монтаж озброєння.

4. Розміщення (монтажу) на шасі АБП легкого (масою до 1 т) озброєння.

Практика використання автомобілів вогневої підтримки, розпочата в Афганістані, встановленням озброєння (ЗУ-23) в кузові АБП практично без змін була характерна для чеченської війни.

Основним завданням автомобіля вогневої підтримки в Чечні, як і в Афганістані, залишилось забезпечення перевезення особового складу до місць виконання бойових завдань або перевезення стрілецьких підрозділів для захисту транспортних колон від нападів із засідок бойовиків шляхом ураження вогневих точок противника з ходу або при блокуванні колони з місця [2].

Додатковими завданнями, які вирішувались в Чечні автомобілями вогневої підтримки, були: мобільний резерв охорони блокпостів, місць дислокації військ, підтримка вогнем в спеціальних операціях з блокування населеного пункту та організація засідки на шляху можливого відходу бойовиків.

Аналіз ведення бойових дій в Чечні також свідчить про те, що евакуацію поранених та хворих в тактичній ланці, зокрема, з місць ведення бойових дій (з підрозділів) до медичних пунктів батальйонів (полків, бригад) та безпосередньо в розгорнуті поблизу району операції медичні загони спеціального призначення необхідно здійснювати з використанням броньованої техніки [3].

Досвід використання АБП в бойових діях в Чечні показав низьку живучість АБП від засобів ураження, зокрема стрілецької зброї калібру до 7,62 мм включно, осколків та мін. Результати застосування АБП під час операції федеральних військ у Чечні підтвердили, що відповідних висновків із досвіду війни в Афганістані не зроблено. Але завдяки вжитим заходам щодо підвищення захисту АБП, а також через відсутність достатньої кількості захищеної, мобільної, універсальної та простої техніки, практично склалася ситуація, в якій броньовані АБП фактично виконували завдання БТР. Вони значно дешевше у виготовленні та експлуатації і цілком забезпечували захист особового складу та його своєчасне перевезення до місць виконання завдань у складних погодних умовах.

Завдяки великому об'єму броньованого короба, у порівнянні з обмеженими відсіками БМП та БТР, в цих АБП можна транспортувати (за необхідністю) відносно велику кількість особового складу, боеприпасів, необхідного військового майна, а також перевозити поранених.

В ході участі українського миротворчого контингенту в операціях багатонаціональних сил зі створення умов стабільності та безпеки в Республіці Ірак основ-

ними засобами ураження, які застосовувались проти миротворців були стрілецька зброя калібру 5,45; 5,56 і 7,62 мм. Постійна напруженість в цьому регіоні не виключала можливості застосування стрілецької зброї калібру 12,7 мм, 14,5 мм, ручних протитанкових гранатометів РПГ-7, керованих фугасів.

Досвід використання АБП українського миротворчого контингенту в Іраку показав необхідність: підвищення живучості АБП та захисту особового складу від стрілецької зброї калібру до 7,62 мм та осколків фугасів, підвищення швидкісних, маневрових та ергономічних якостей АБП, використання в умовах спекотного клімату АБП з дизельним двигуном, оснащення підрозділів високомобільними броньованими АБП під монтаж легкого озброєння для забезпечення перевезень особового складу під час патрулювання місцевості, в тому числі під час супроводження конвоїв транспортних колон [4 – 5].

Проведений аналіз завдань існуючої номенклатури АБП підрозділів СВ ЗС України показує, що рівень захисту автомобілів, які виконують завдання в умовах впливу засобів ураження противника, зокрема, забезпечення рухомості озброєння (яке змонтовано та буксирується), особового складу, евакуації поранених та ОВТ, залишається низьким. У існуючій номенклатурі відсутні автомобілі призначені для вогневої підтримки дій мобільних тактичних груп та виконання завдань в міжнародних миротворчих операціях.

В той же час, у розвинених країнах, зокрема США, Німеччині, Франції, Великобританії, а також в Росії постійно проводяться роботи щодо розробки перспективних, удосконалення існуючих зразків броньованих автомобілів з метою приведення рівня їх захисту відповідно до потреб військ [6 – 9]. Умовно броньовані автомобілі розподіляються на легкі (бойова маса до 4 т), середні (від 4 до 8 т) та важкі (понад 8 т).

Проведений аналіз розвитку та використання броньованих автомобілів у розвинених країнах показав, що вони створюються переважно на базі АБП та виконують завдання вогневої підтримки дій тактичних мобільних груп, що знаходяться у відриві від основних сил, а також виконання спеціальних, розвідувальних, пошуково-рятувальних завдань, бойового патрулювання в умовах активного застосування противником стрілецької зброї, мінних загороджень. Вони можуть використовуватись в ході проведення миротворчих операцій для бойової охорони військ, супроводження колон та патрулювання конфліктних зон.

Переважна кількість броньованих автомобілів має рівень захисту від стрілецької зброї калібру 7,62 мм, осколків мін, гранат та снарядів. Вони, як правило, оснащені кулеметами (калібру 7,62 або 12,7 мм) та автоматичними гранатометами, мають дизельні двигуни, системи регулювання тиску повітря в шинах.

Легкі та середні броньовані автомобілі, у порівнянні з важкими, оснащуються переважно автоматичною трансмісією, незалежною підвіскою, що забезпечує їм високу прохідність на пересіченій місцевості. Перспективним напрямком розвитку броньованих автомобілів цих категорій є застосування комбінованих (дизель-електричних) силових установок та колісних електродвигунів.

Максимальна швидкість легких та середніх броньованих автомобілів знаходиться в межах 90-130 км/год., важких – до 90 км/год.

Проведений аналіз використання АБП у воєнних конфліктах, міжнародних миротворчих операціях, а також стану розвитку та використання броньованих АБП розвинених країн показує, що вони виконують різноманітні завдання. Різноманітність завдань, які вирішують броньовані автомобілі з'єднань СВ, зумовлює відмінність вимог, які до них ставляться. Основним фактором, який визначає технічний вигляд та вимоги до броньованих автомобілів, є характер та місце виконання завдань в тактичній побудові частин та підрозділів СВ.

Ураховуючи завдання СВ ЗС України, під час виконання яких можуть використовуватись броньовані автомобілі, досвід використання АБП у воєнних конфліктах, міжнародних миротворчих операціях, зміни характеру збройної боротьби, а також тенденції розвитку та використання броньованих автомобілів у розвинених країнах, завдання, які повинні вирішувати броньовані автомобілі з'єднань СВ ЗС України, за характером та місцем їх виконання можна розділити на п'ять груп: 1 група – завдання забезпечення рухомості озброєння; 2 група – завдання забезпечення рухомості засобів бойового забезпечення; 3 група – завдання забезпечення рухомості засобів управління; 4 група – завдання забезпечення рухомості засобів матеріально-технічного забезпечення; 5 група – завдання забезпечення евакуаційних заходів медичного забезпечення.

На підставі визначеного розподілу завдань пропонується такий перелік завдань, які повинні вирішуватись броньованими автомобілями частин та підрозділів Сухопутних військ:

1. Завдання забезпечення рухомості озброєння:

– легкі (вантажопідйомністю до 1,5 т) броньовані автомобілі високої прохідності, для вогневої підтримки мобільних тактичних груп, які використовуються для монтажу легкого озброєння, буксирування легкого озброєння та перевезення обмеженої кількості особового складу;

– броньовані автомобілі (вантажопідйомністю від 3 т і більше) підвищеної прохідності, які використовуються для монтажу (буксирування) середнього та важкого озброєння;

– броньовані автомобілі (вантажопідйомністю від 3 т і більше) підвищеної прохідності пристосо-

вані для монтажу легкого озброєння, які використовуються для перевезення особового складу в броньованих модулях, а також броньованих кузовах-контейнерах.

2. Завдання забезпечення рухомості засобів боювого забезпечення:

– легкі (вантажопідйомністю до 1,5 т) броньовані автомобілі високої прохідності, які використовуються для монтажу засобів військової, інженерної розвідки, засобів РХБ захисту;

– броньовані автомобілі (вантажопідйомністю від 3 т і більше) підвищеної прохідності, які використовуються для монтажу засобів розвідки, інженерних засобів.

3. Завдання забезпечення рухомості засобів управління та зв'язку:

– легкі (вантажопідйомністю до 1,5 т) броньовані автомобілі високої прохідності, які використовуються для монтажу засобів управління та зв'язку;

– броньовані автомобілі (вантажопідйомністю від 3 т і більше) підвищеної прохідності, які використовуються для монтажу засобів управління та зв'язку.

4. Завдання забезпечення рухомості засобів матеріально-технічного забезпечення:

– броньовані автомобілі (вантажопідйомністю від 5 т і більше) підвищеної прохідності для монтажу засобів евакуації ОВТ;

– броньовані автомобілі (вантажопідйомністю від 5 т і більше) підвищеної прохідності для перевезення боеприпасів (транспортно-заряджаючі машини);

– броньовані автомобілі (вантажопідйомністю від 3 т і більше) підвищеної прохідності, які використовуються для перевезення паливо-мастильних матеріалів.

5. Завдання забезпечення евакуаційних заходів медичного забезпечення:

– легкі (вантажопідйомністю до 1,5 т) броньовані автомобілі високої прохідності, які використовуються для евакуації поранених.

Сформований перелік завдань, які повинні вирішуватись броньованими автомобілями частин та підрозділів СВ може бути уточнений за результатами оперативного-тактичного обґрунтування та військово-економічної оцінки в процесі реалізації.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на підставі результатів аналізу використання АБП в воєнних конфліктах та міжнародних миротворчих операціях, аналізу завдань існуючої номенклатури АБП підрозділів СВ ЗС України, а також аналізу розвитку та використання броньованих автомобілів у збройних силах розвинених країн, визначено перелік завдань, які повинні вирішуватись броньованими автомобілями частин та підрозділів Сухопутних військ. Отримані результати в подальшому будуть використані під час обґрунтування пропозицій щодо забезпечення рівня захищеності АБП відповідно до завдань, які вони вирішують, та визначенні потреби підрозділів СВ в броньованих АБП на перспективу.

Список літератури

1. *Боевое применение вооружения и военной техники в горно-пустынной местности Афганистана.* – М.: Воениздат, 1990. – 232 с.

2. «Батяня», «Бизон», «Маруся» и другие вооруженные автомобили в Чечне [Електрон. ресурс]. – Режим доступа к источнику: <http://www.otvaga2004.narod.ru>.

3. Болтунов М. *Боевой опыт Чеченской войны* / М. Болтунов. – М.: Яуза, Эксмо, 2008. – 320 с.

4. *Інформаційно-аналітичні матеріали: Експлуатація бронетанкового озброєння та військової техніки в умовах спекотного пустельного клімату Республіки Ірак // Миротворча діяльність ЗС України та досвід застосування підрозділів ЗС України в операції багатонаціональних сил зі створення умов стабільності та безпеки в Республіці Ірак.* – К.: ННДЦ ОТ і ВБ України, 2005. – 400 с.

5. Галушко С. *Военная техника для миротворческих операций. Время обновления парка* / С. Галушко // *Defense express.* – 2003. – №12 (25). – С. 18-24.

6. Березов А. *Перспективные боевые машины армий ведущих зарубежных государств* / А. Березов // *Зарубежное военное обозрение.* – 2008. – № 4. – С. 40-44.

7. *AMPV: A New Vehicle Family with Increased Survivability* // *Military technology.* – 2008. – Vol. XXXII. Is. 6. – P. 193.

8. *Military and Special Purpose Vehicle* [Електрон. ресурс]. – Режим доступа <http://army-technology.com>.

9. *ОАО НИИ Стали, УРАЛАЗ и АСТЕЙС представляют новое семейство высокозащищенных броневых автомобилей армейского назначения* [Електрон. ресурс]. – Режим доступа к источнику: <http://www.niistali.ru>.

Надійшла до редколегії 10.03.2010

Рецензент: канд. техн. наук, ст. наук. співробітник, Ю.П. Сальник, Академія сухопутних військ, Львів.

МЕСТО И РОЛЬ БРОНИРОВАННЫХ АВТОМОБИЛЕЙ В РЕШЕНИИ ЗАДАЧ СУХОПУТНЫХ ВОЙСК

А.И. Слюсаренко, А.Н. Куприненко

В статье проведен анализ использования автомобилей многоцелевого назначения в военных конфликтах, международных миротворческих операциях. Предложен перечень задач, которые должны выполняться бронированными автомобилями подразделений Сухопутных войск Вооруженных Сил Украины

Ключевые слова: автомобили многоцелевого назначения, Сухопутные войска, бронированные автомобили.

PLACE AND ROLE ARMORED VEHICLES IN RESOLVE OF THE ARMY MISSIONS

A.I. Slusarenko, A.N. Kuprinenko

In the article you can see the analysis of used multi-purpose vehicle in military conflicts, international operations. The list of missions of the armored vehicles units Army of Ukrainian Armed Forces is offered.

Keywords: multi-purpose vehicle, Army, armored vehicles.